

1.ÜNİTE

U

TYT Orta ve İleri Düzey Coğrafya Soru Bankası

Harita Bilgisi

ERTAN VARLIK

HARİTA BİLGİSİ

PROJEKSİYONLAR

HARİTANIN ELEMANLARI

ÖLÇEK KAVRAMI

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMİ

→ KUŞBAKIŞI GÖRÜNTÜ

→ ÖLÇEK

→ DÜZLEM

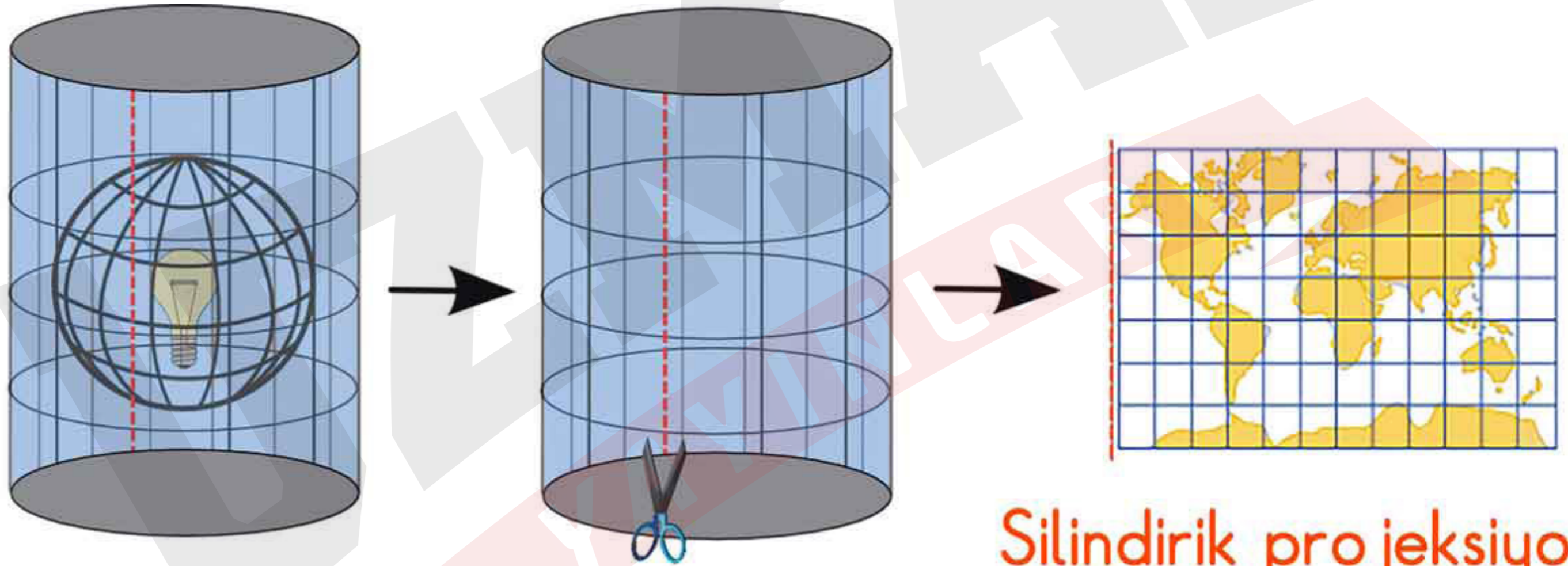
→ DÜNYA YÜZEYİ KÜRESEL ÇİZİMİN YAPILDIĞI KAĞIT DÜZLEM OLDUĞU İÇİN HARİTA ÇİZİMLERİNDE HATALAR OLUR.

→ BU HATALARIN EN AZA İNDİRİLEBİLMESİ, KÜRENİN DÜZLEM ÜZERİNE AKTARILABİLMESİ İÇİN PROJEKSİYON YÖNTEMLERİ KULLANILIR.

PROJEKSİYONLAR

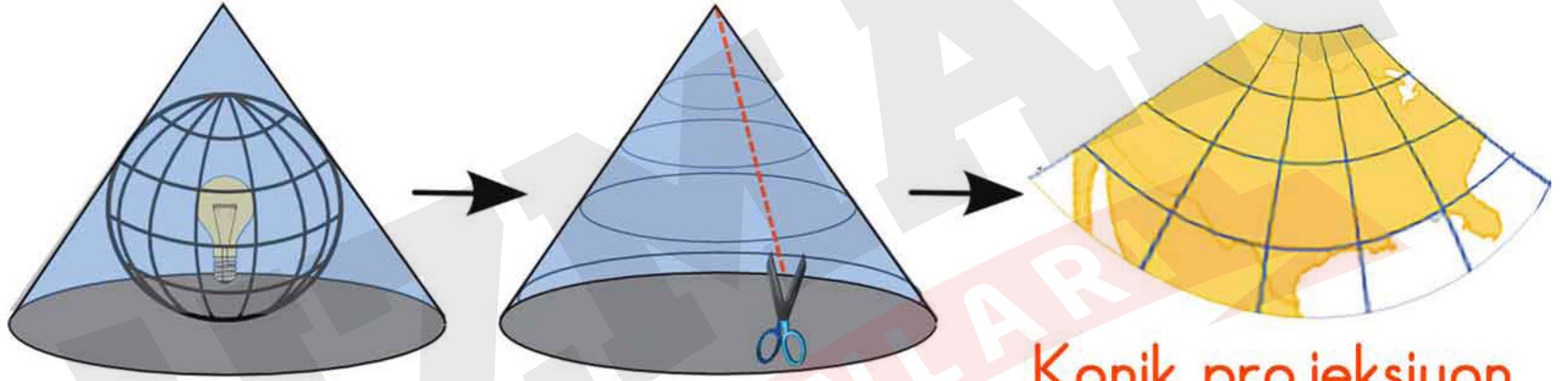
SİLİNDİRİK PROJEKSİYON

Silindirik projeksiyon

KONİK PROJeksiYON

Konik projeksiyon

DÜZLEMSEL PROJeksiYON

Düzlem pro jeksiyon

→ YÜZEY ENGEBESİ FAZLA OLAN YERLERİN GERÇEK ALANLARIYLA İZDÜŞÜMSSEL YÜZÖLÇÜMLERİ ARASINDA FARK FAZLA, DÜZ YÜZEYLERDE BU FARK AZDIR.

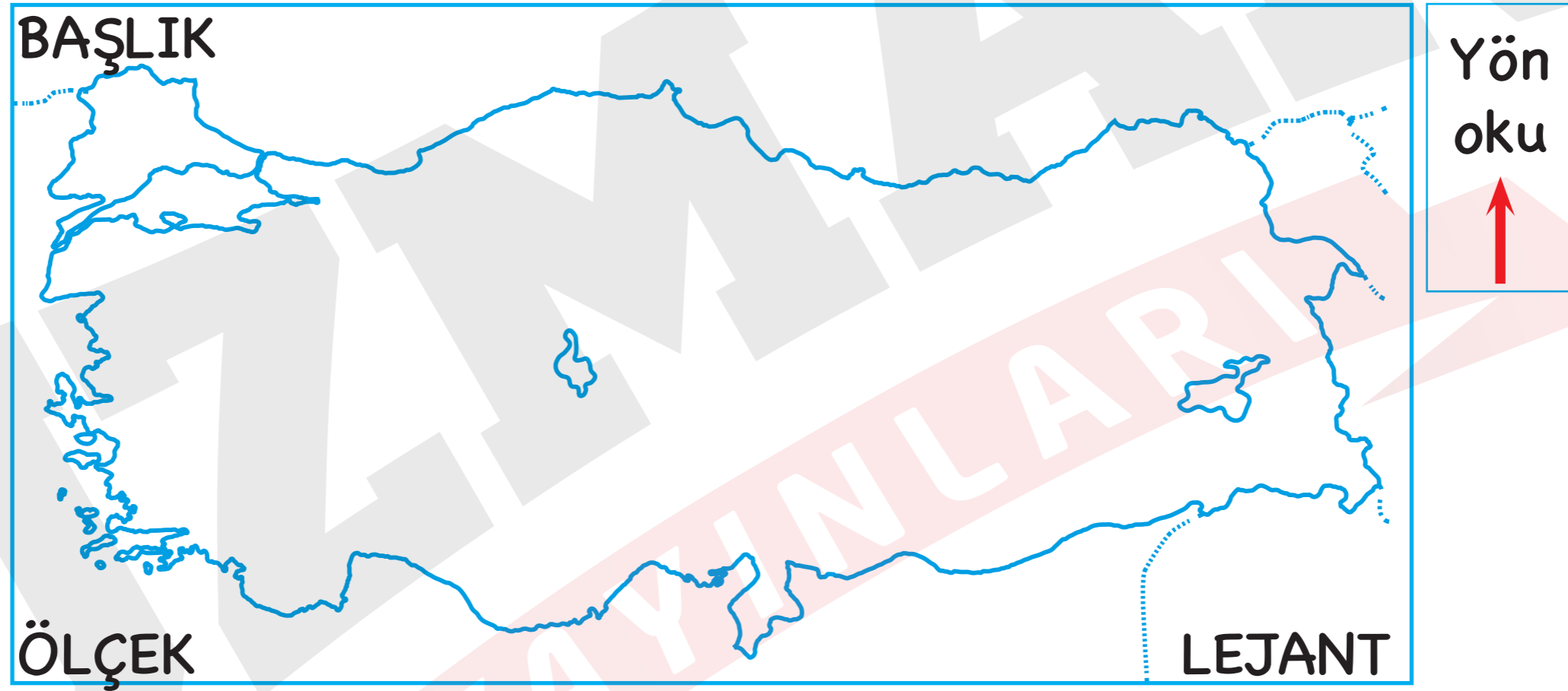

HARİTANIN ELEMANLARI

Haritanın yapıış amacını ve nerenin haritası olduğunu verir.

Koordinat sisteminin kullanıldığı haritalarda yön okuna ihtiyacı ortadan kalkmıştır. Genellikle dar alanların çiziminde kullanılır.

Ölçek haritanın küçültme oranıdır. Harita üzerinde uzunluk ve alan hesaplaması ölçeğe göre yapılır.

Haritada kullanılan sembollerin ne anlama geldiğinin açıklandığı "Açıklamalar" kısmıdır. Haritanın okunması sembollerin anlamı biliniyorsa yapılabilir.

KULLANIM AMAÇLARINA GÖRE HARİTALAR

GENEL HARİTALAR

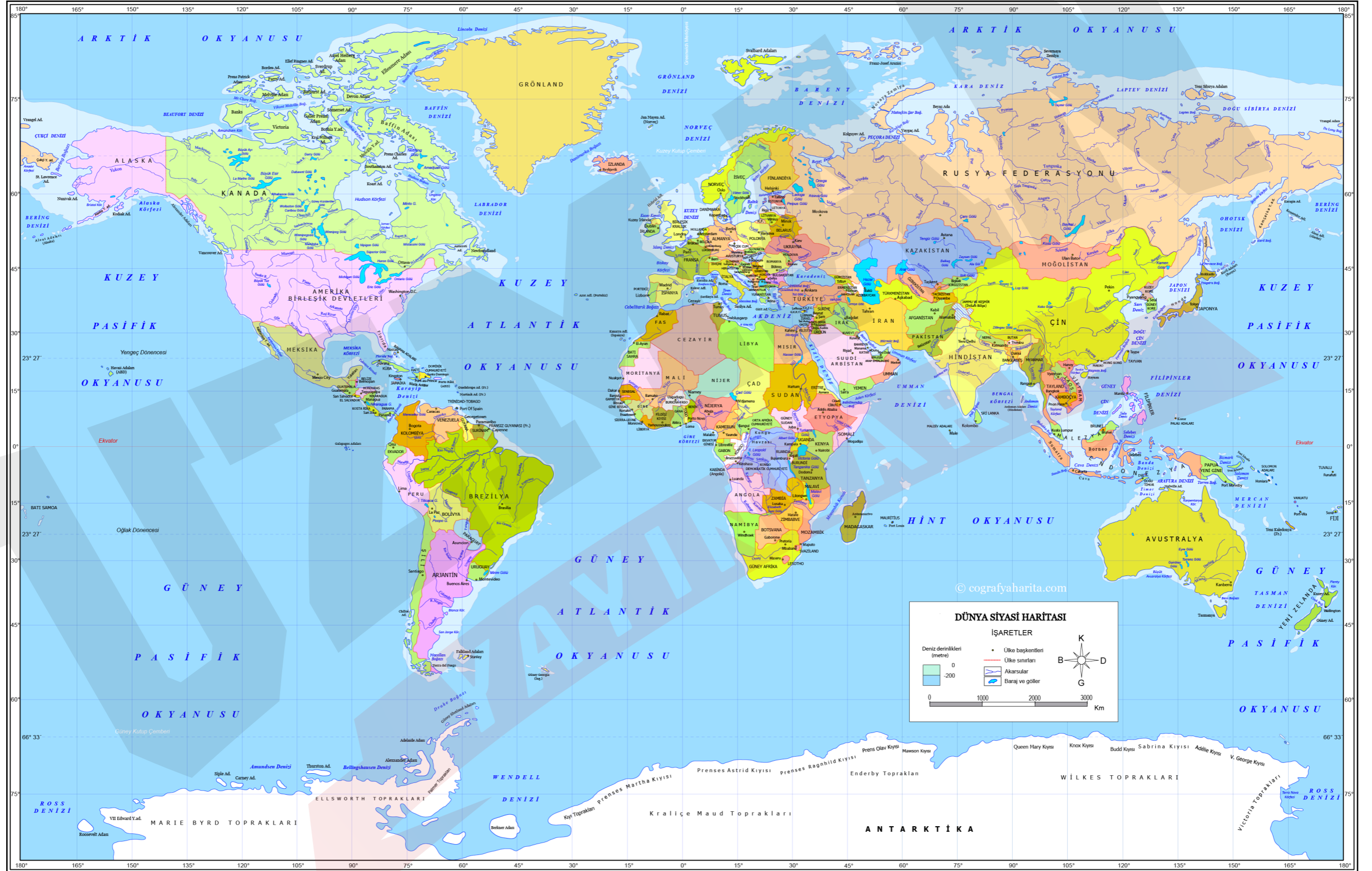
→ REFERANS HARİTALARIDIR

FİZİKİ HARİTALAR

SIYASI HARİTALAR

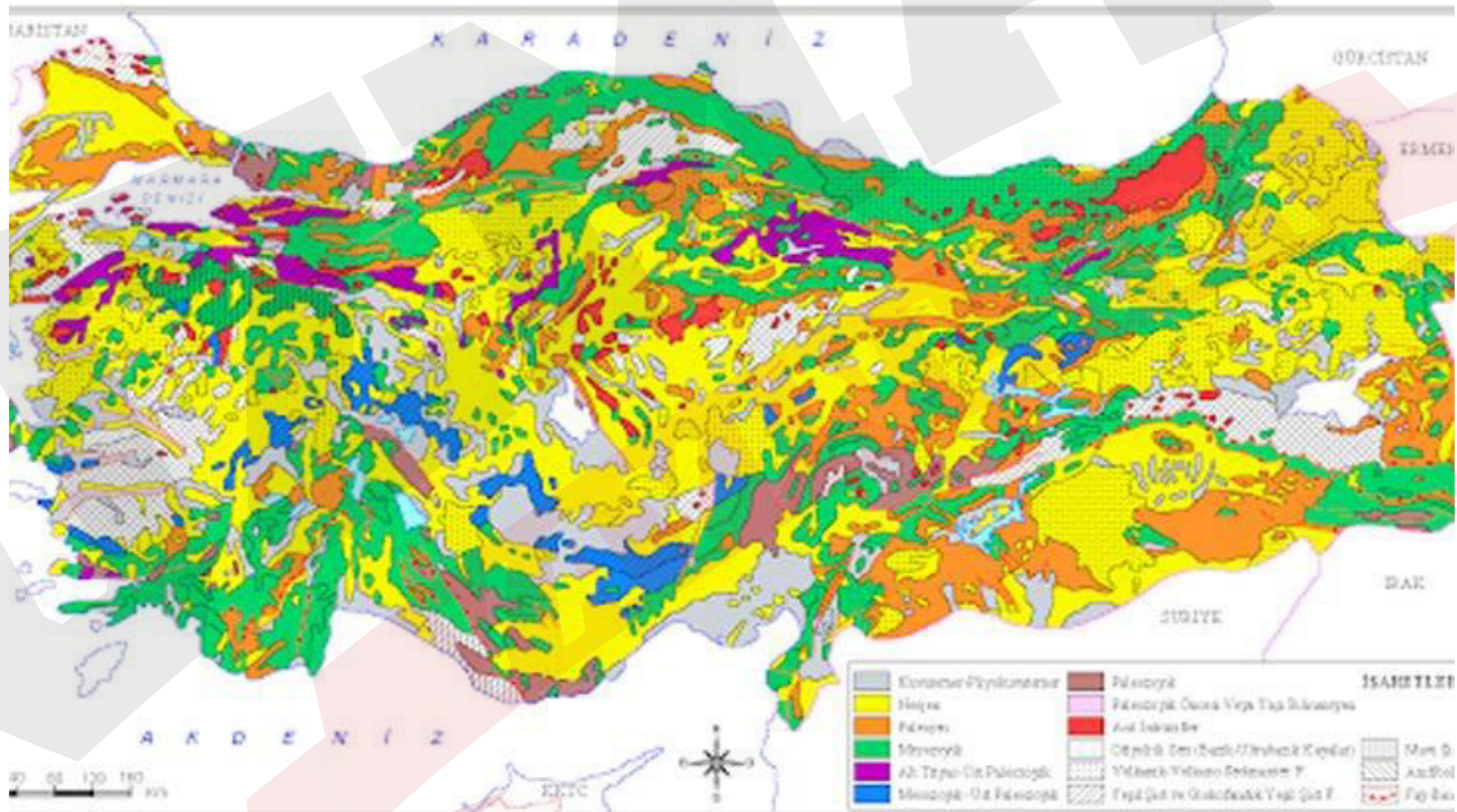

TEMATİK HARİTALAR

→ MEKANSAL VERİLERİN AKTARILDIĞI HARİTALARDIR

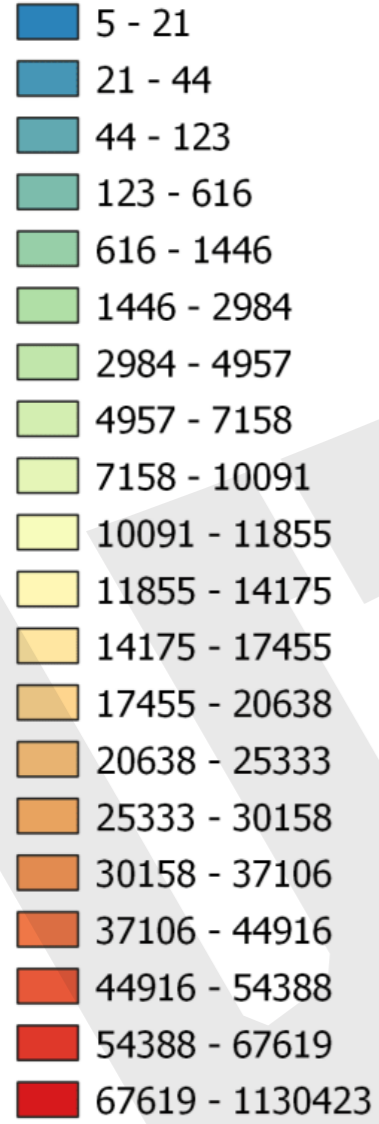
JEOLOJİ HARİTALARI

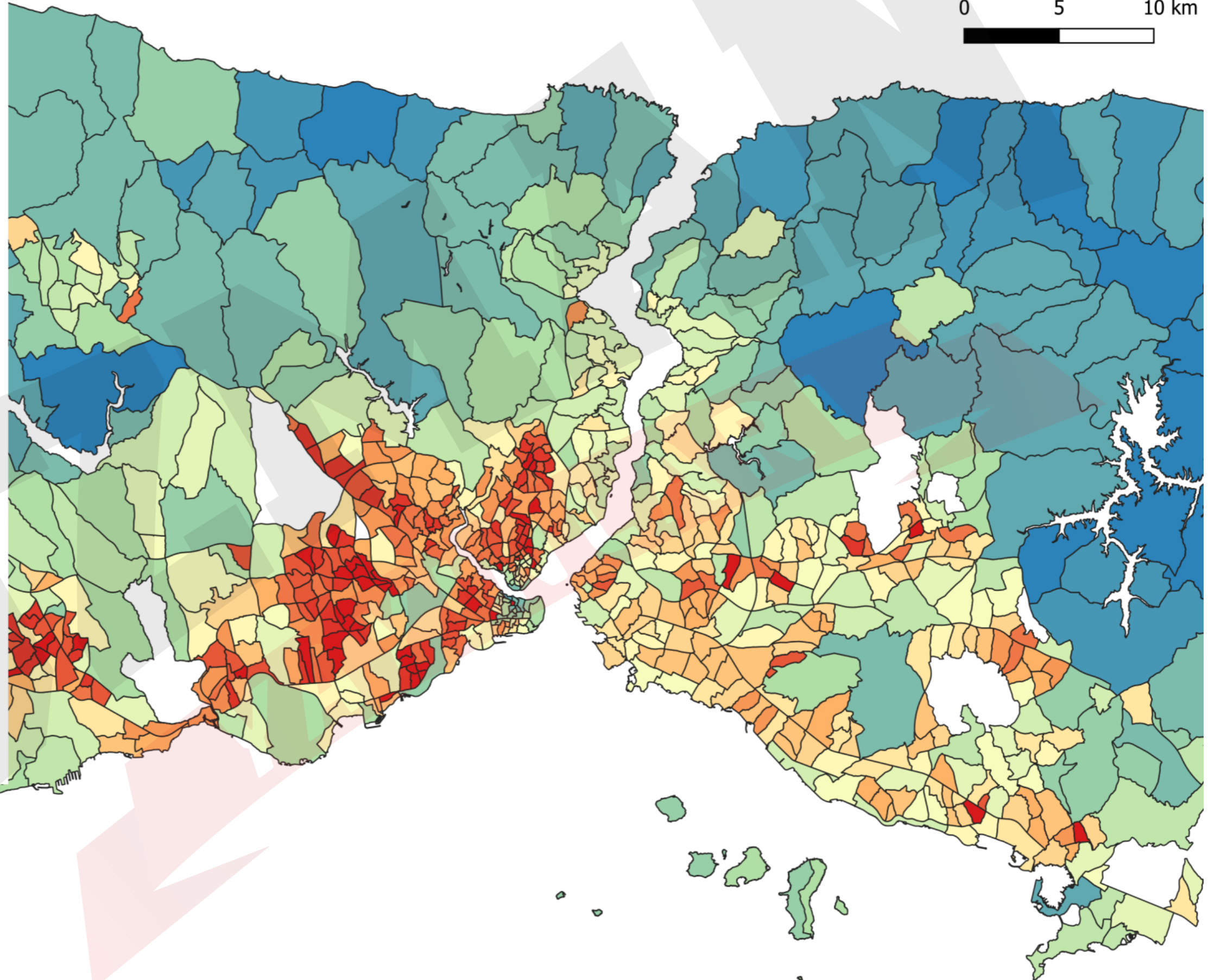

İSTANBUL NÜFUS YOĞUNLUĞU HARİTASI

İstanbul Mah.
Kilometrekare
başına
düŖen nüfus

0 5 10 km

ÖLÇEK KAVRAMI

ÖLÇEK

- Haritadaki küçültme oranıdır.
- Ölçekten yararlanarak harita üzerinde uzunluk ve alan hesaplaması yapılır.
- Kesir ölçek veya çizik ölçek olarak ifade edilir.
- Pratik kullanımda çizik ölçekler yaygındır.
- $1/400.000$ ölçeğini değerlendirelim.

TÜRKİYE

→ Küçültme .....

→ Kağıdın boyutu .....

→ Ayrıntıyı gösterme gücü
.....

→ ..... ölçek

→ Küçültme .....

→ Kağıdın boyutu .....

→ Ayrıntıyı gösterme gücü
.....

→ ..... ölçek

TÜRKİYE

- Küçültme .....
- Ayrıntıyı gösterme gücü
.....
- Gösterilen alanın genişliği
.....
- Kuşbaşı yükseklik .....
- Hata oranı .....
- ..... ölçek

ASYA

- Küçültme .....
- Ayrıntıyı gösterme gücü
.....
- Gösterilen alanın genişliği
.....
- Kuşbaşı yükseklik .....
- Hata oranı .....
- ..... ölçek

ÖLÇEK HESAPLAMALARI

→ 1 / 400.000 ölçeğinin açılımı

.....

UZMAN
YAYINLARI

Örnek:

- 1/400.000 ölçekli haritada iki merkez arası 3 cm. ölçüldüğüne göre bu merkezler arası gerçek mesafe kaç km. dir?

Örnek:

- İki kent merkezi arasındaki mesafe 56 km. dir. Bu mesafe $1/700.000$ ölçekli harita üzerinde kaç cm. ölçülür?

Örnek:

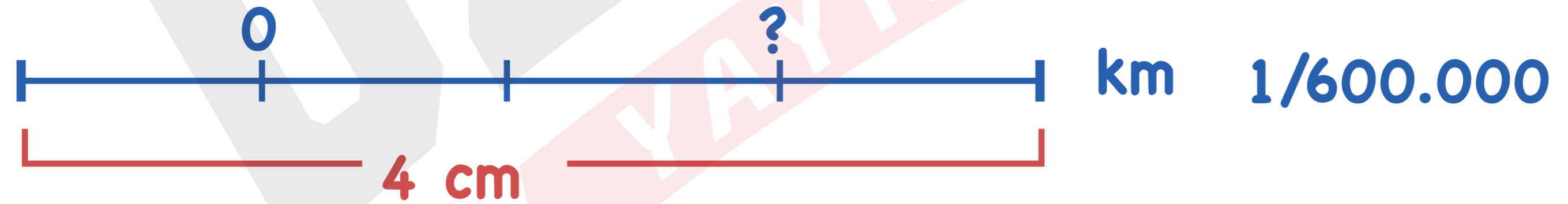
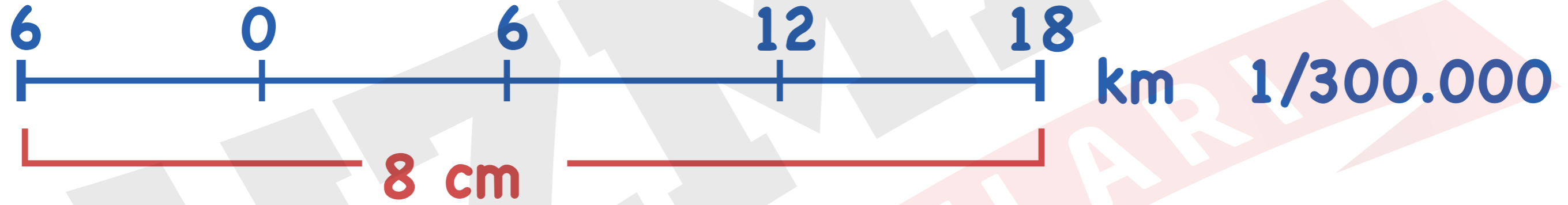
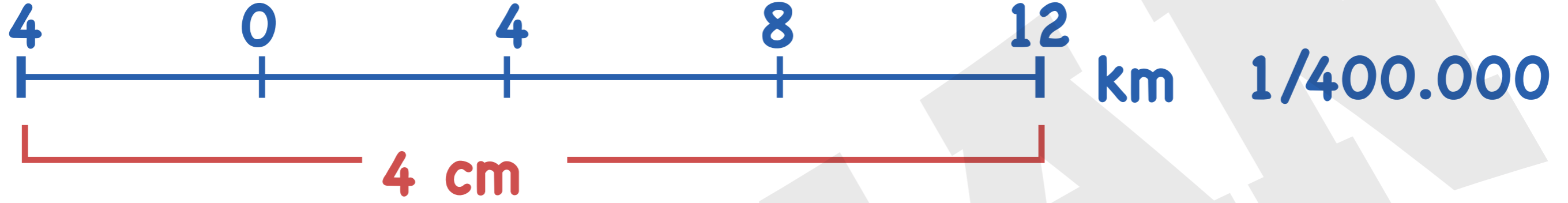
→ İki yerleşim merkezi arasındaki 40 km. lik mesafe harita üzerinde 10 cm. ölçüldüğüne göre bu haritanın küçültme oranı (ölçek) nedir ?

Örnek:

→ 1/400.000 ölçekli haritada bir gölün alanı 3cm^2 ölçüldüğüne göre bu gölün gerçek alanı kaç km^2 dir?

ÇİZİK ÖLÇEKLER

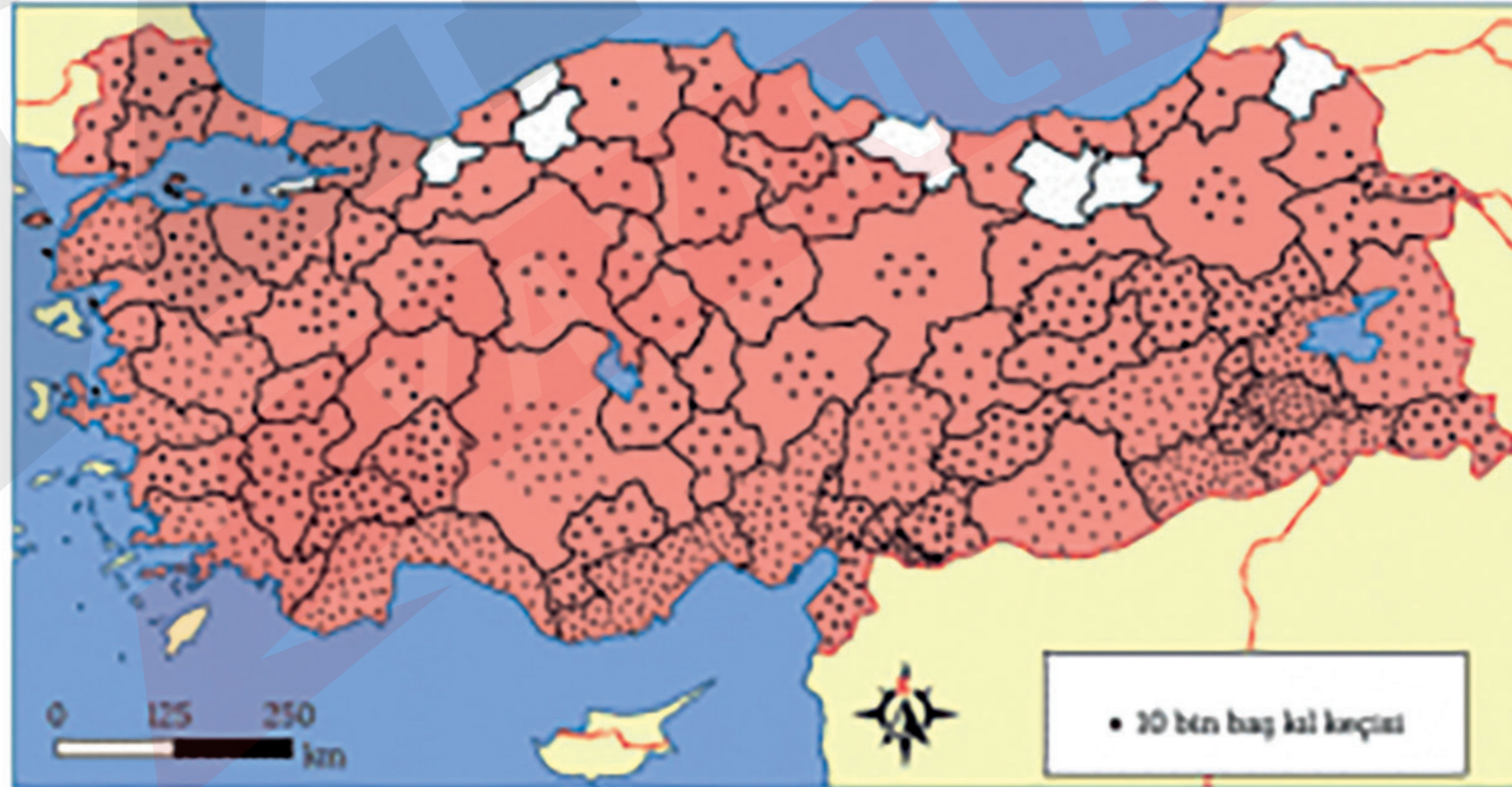
Örnek:

MEKANSAAL VERİLERİN HARİTAYA AKTARILMASI

NOKTALAMA YÖNTEMİ

→ Yerleşim merkezleri, sanayi tesisleri, nüfus veya nüfus yoğunlukları, tarım ürünlerinin dağılışı gibi unsurlar

ÇİZGİ YÖNTEMİ

→ Akarsular , yollar , sınırlar , rüzgar yönleri gibi unsurlar çizgi şeklinde

ALAN YÖNTEMİ

→ Ormanlar , göller , iller , ülkeler , denizler , gibi unsurlar

COĞRAFI BİLGİ SİSTEMİ

- CBS; haritaların bilgisayarlar ve bunlara yardımcı çeşitli teknolojik araçlar yardımıyla hazırlanması, saklanması ve kullanılmasını sağlayan bir araçlar ve işlevler bütünüdür.
- CBS, bir sistem olduğu için çeşitli öğelerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. CBS'nin temel öğeleri ve bileşenleri; bilgisayar (donanım), CBS programı, veriler, veri yönetimi analiz yöntemleri ve kullanıcılarıdır.

TÜRK VE MÜSLÜMAN HARİTACILAR

- **Hârizmi:** Dünya'nın Görünümü adlı eserinde, Batlamyus'un Coğrafya adlı eserindeki bilgileri güncellemiş ve geliştirmiştir.
- **Belhli Ebu Zeyd:** Haritacılık okulu kurmuştur. Ayrıca Suvar Al-Akalim (İklimlerin Görünümü) adlı eseri yazmıştır.
- **Biruni:** Astronomi çalışmaları ve Dünya'nın şekli ile ilgili hesaplamalar yapmıştır.
- **Kaşgarlı Mahmut:** Bilinen en eski Türk haritasını çizmiştir. Bu harita, Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lüğati't Türk adlı eserinde yer almaktadır.

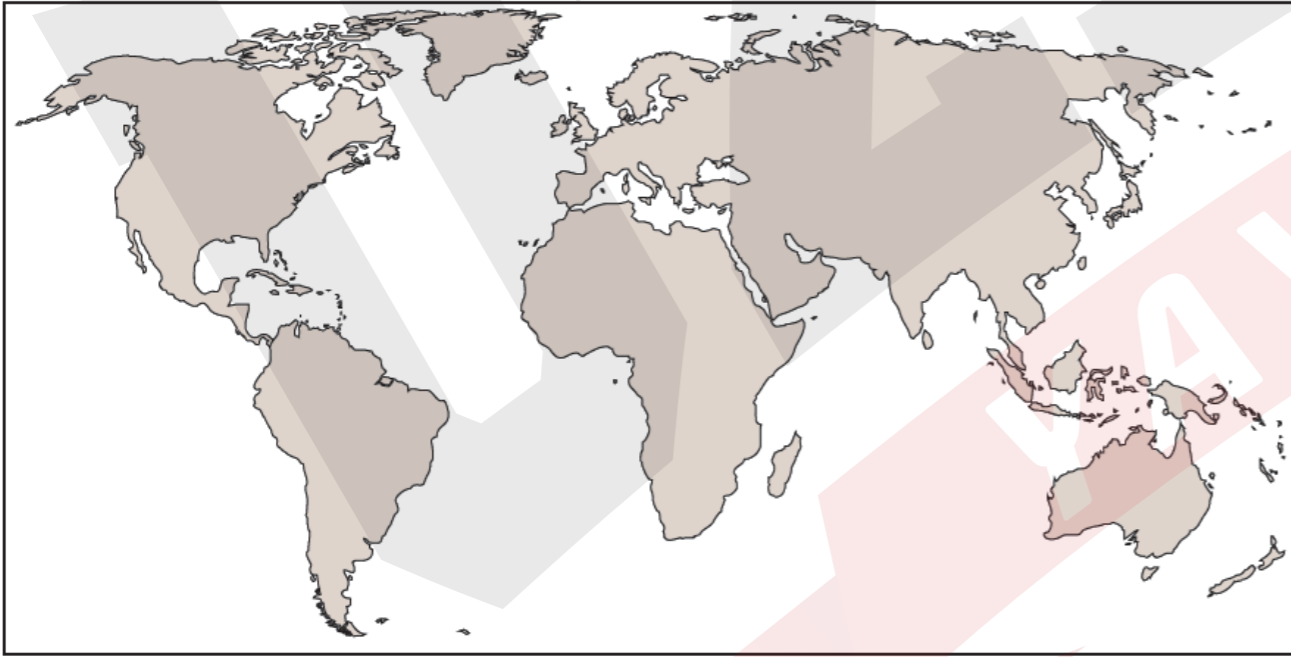
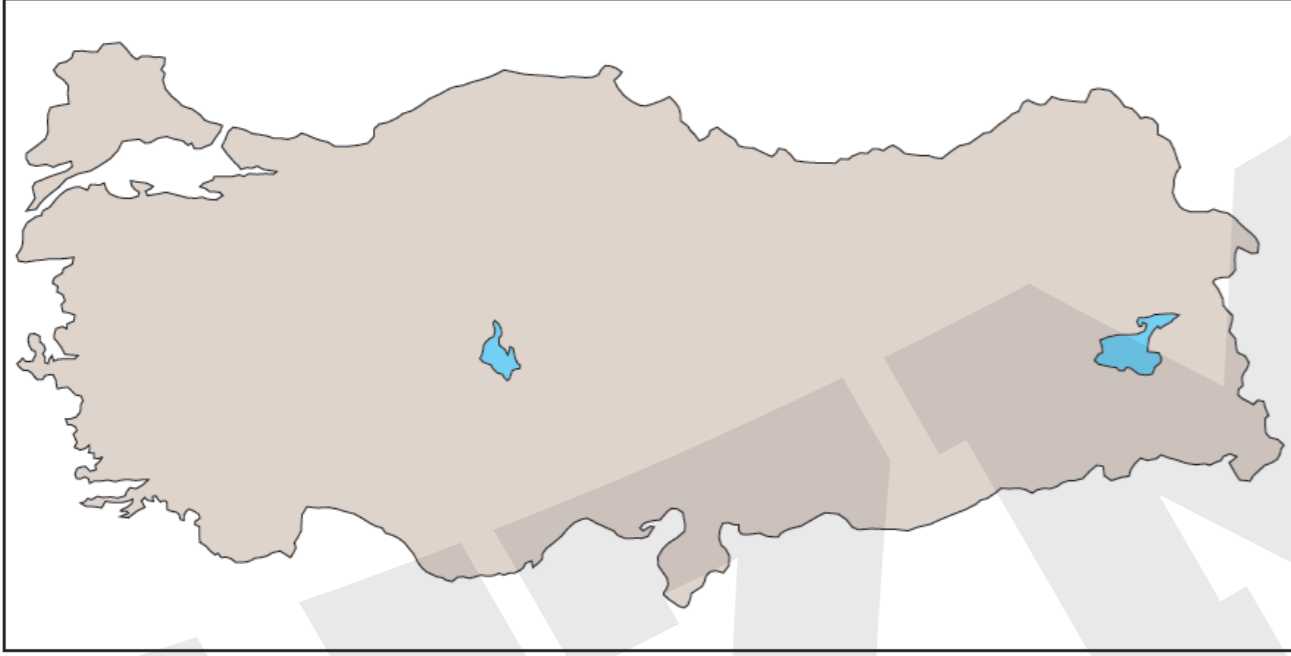

- **İdrisi:** Kartografya biliminin gelişmesine katkı sağlayan en önemli Müslüman bilim adamlarındandır. 1154 yılında Uzak Diyarlara Hoş Seyahatler Kitabı (Roger'in Kitabı) adlı eserine bir de dünya haritası koymuştur. Bu harita 300 yıl boyunca dünyanın en doğru haritası olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Dünya'nın şeklinin küre olarak kabul etmiş ve çevresinin uzunluğunu 36.900 km olarak hesaplamıştır.
- **Piri Reis:** Çizdiği iki dünya haritası ve Kitab-ı Bahriye adlı eseri ile dünya kartografya tarihi içerisinde çok önemli bir yere sahiptir.
- **Kâtip Çelebi:** Cihannüma adlı eserinde çeşitli yerlerin fiziki ve beşerî coğrafya özellikleri hakkında çok detaylı bilgiler vermiştir. Eserinde 27 tane harita bulunur. Hint Okyanusu ve Çin Denizi'nin haritasını da çizmiştir.

Örnek:

Aşağıda aynı boyuttaki kağıtlara çizilmiş Türkiye ve Dünya haritaları verilmiştir.

Bu haritalarla ilgili olarak verilen aşağıdaki özelliklerden hangisi doğru değildir?

- A) Türkiye haritasında hata oranı daha azdır.
- B) Dünya haritasında ayrıntı daha fazladır.
- C) Türkiye haritası daha alçaktan bakılarak çizilmiştir.
- D) Dünya haritasında daha fazla küçültme yapılmıştır.
- E) 1 cm'nin temsil ettiği gerçek uzunluk Dünya haritasında daha fazladır.

Örnek:

Bir atlasta ülkeleri gösteren haritalar, eşit boyuttaki sayfalara, sayfanın tümü kullanılarak çizilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisine ait haritanın ölçeği en büyüktür?

A) Almanya

B) Brezilya

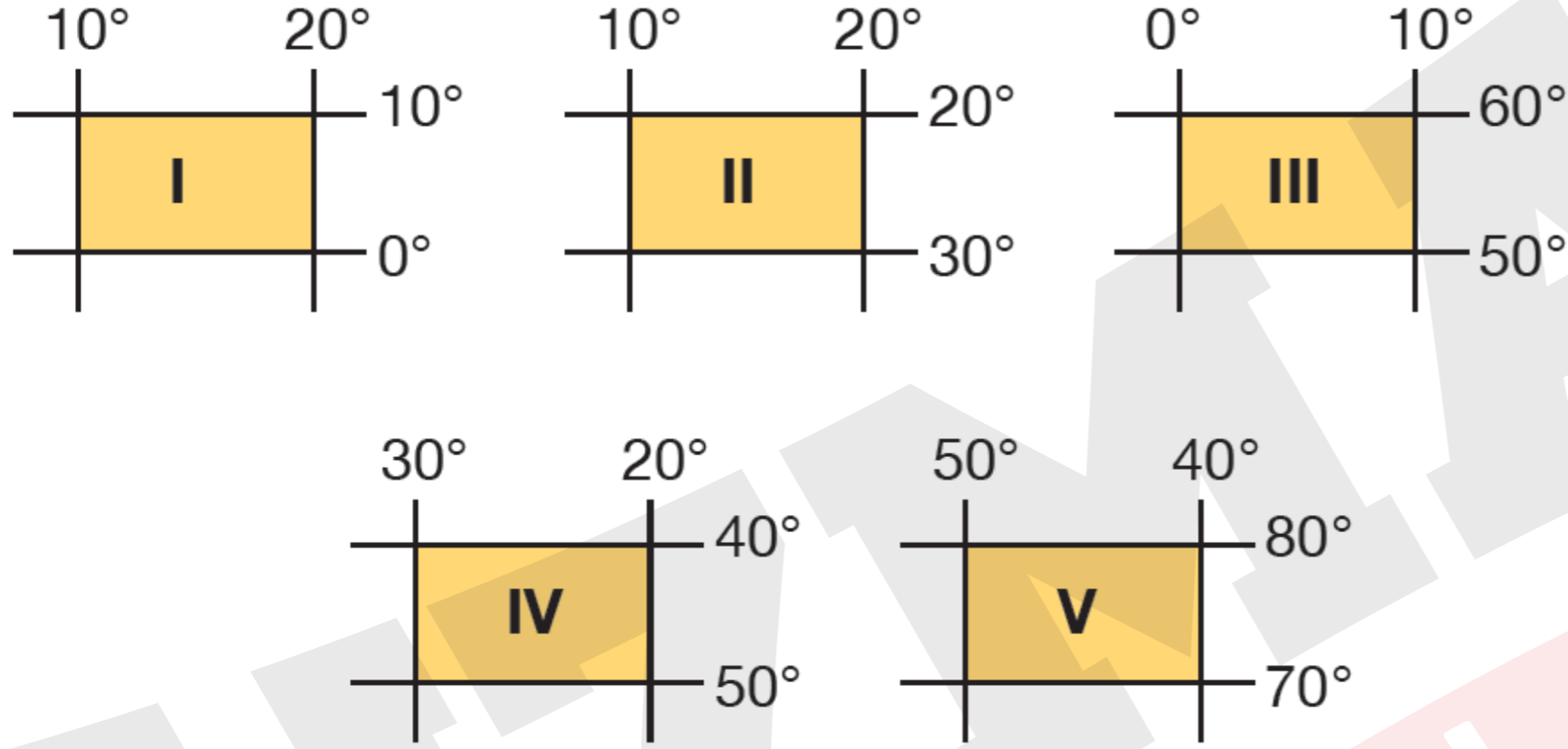
C) Türkiye

D) Danimarka

E) Hindistan

YAYINLARI

Örnek:

Yukarıda matematik konumları verilen beş bölgenin haritaları aynı boyuttaki kağıtlara çizilmiştir.

Buna göre, hangi bölgenin haritasında ayrıntı en fazla olur?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V